

**Πέντε κείμενα από το βιβλίο «Αντικατοπτρισμοί της ανθρώπινης κοινωνίας»
(ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΣ, 2004, σελ. 139-153)**

- ✚ Who failed, Minister Efthimiou?
- ✚ Ένσταση, κύριοι του ΑΣΕΠ
- ✚ Ο ΟΟΣΑ, ο ποιητής-δάσκαλος και η αστυνομία
- ✚ «Νεανικό κατόρθωμα»
- ✚ Στον παράδεισο των θατσερικών πανεπιστημίων

Who failed, Minister Efthimiou?*

Πριν μερικά χρόνια ο Ανδρέας, μαθητής της πρώτης γυμνασίου σε μια μικρή πόλη της Θεσσαλίας, έμεινε ανεξεταστέος στα Γαλλικά χωρίς καμιά ελπίδα να καταφέρει μέχρι το Σεπτέμβριο να αναπληρώσει τις ελλείψεις του. Συνηθισμένο φαινόμενο, θα έλεγε κανείς. Όμως δεν ήταν. Διότι ο Ανδρέας ήταν το πρώτο παιδί από τη συνοικία των Ρομά που είχε καταφέρει να φτάσει στο γυμνάσιο και, συνεπώς, η αποτυχία του σήμαινε πολύ περισσότερα πράγματα. Μια συζήτηση με τους σχολικούς συμβούλους, το γυμνασιάρχη και την καθηγήτρια έφερε αποτελέσματα: εγώ υποσχέθηκα να βρω τρόπους ενίσχυσής του στα Γαλλικά και στα άλλα μαθήματα και η καθηγήτρια φρόντισε να προβιβαστεί ο μαθητής στην επόμενη τάξη. Φέτος, μου τηλεφώνησε ο Ανδρέας για να με πληροφορήσει όλος υπερηφάνεια ότι τα πάει καλά στο ΙΕΚ. Επιτυχία, προφανώς, δικιά του. Αλλά ένα μέρος της επιτυχίας δικαιούνται να διεκδικούν επίσης η καθηγήτρια, ο γυμνασιάρχης και οι σχολικοί σύμβουλοι. Ήταν η δική τους παιδαγωγική προσέγγιση μιας ιδιαίτερης περίπτωσης εκείνη που -σε αντίθεση με τη συνήθη γραφειοκρατική αντιμετώπιση- έφερε τα θετικά αποτελέσματα.

Την προηγούμενη εβδομάδα σε μια μικρή πόλη της Θράκης βγήκαν τα αποτελέσματα της πρώτης γυμνασίου. Έμειναν στην ίδια τάξη 62% των παιδιών. Κυρίως παιδιά Πομάκων. «Κομμένα» στα Αγγλικά και στην Ιστορία. «Failed» («απέτυχαν»), λοιπόν. Το ποσοστό της αποτυχίας θα αποτελούσε σε ολόκληρη την Ευρώπη αφορμή για ακύρωση των αποτελεσμάτων και αναζήτηση των αιτιών της αποτυχίας. Πολύ περισσότερο όταν αφορά στην ειδική περίπτωση κάποιων μειονοτήτων που για πολλά χρόνια αποκλείονταν από την εκπαίδευση. Αυτό όμως δεν συμβαίνει σε εμάς. Μια χώρα, όπου με την εκπαίδευση των συγκεκριμένων μειονοτήτων ασχολούνται όχι μόνο ο υπουργός Παιδείας αλλά και οι υπουργοί της Εθνικής Άμυνας, της Δημόσιας Τάξης, των Εσωτερικών, των Εξωτερικών, του Πολιτισμού, της Μακεδονίας-Θράκης – και φυσικά ο ίδιος ο πρωθυπουργός. Φαίνεται ότι ασχολούνται τόσο πολλοί υπουργοί σε τόσο υψηλό επίπεδο με τόσο μεγαλεπήβολες λύσεις ώστε δεν απομένει κανείς να απαντήσει στο απλό ερώτημα: ποιος απέτυχε στο συγκεκριμένο σχολείο;

---

* Δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα Η ΑΥΓΗ στις 28 Ιουνίου 2001

Ας δούμε την περίπτωση ενός κοριτσιού που δεν προβιβάστηκε επειδή κόπηκε στα Αγγλικά και την Ιστορία.

Με μητρική γλώσσα τα πομακικά μπήκε σε ένα δημοτικό σχολείο όπου οι γλώσσες διδασκαλίας ήταν τα ελληνικά και τα τουρκικά. Τέλειωσε με επιτυχία το δημοτικό και ξεπερνώντας πολλές πολιτισμικές αντιστάσεις μπήκε στο γυμνάσιο. Κι εκεί φαίνεται να αποτυχαίνει στην «ξένη γλώσσα». Είναι δυνατόν να μην καταλαβαίνουν οι ιθύνοντες της Παιδείας μας το κωμικοτραγικό παράδοξο; Επειδή ασφαλώς το καταλαβαίνουν, γι αυτό δικαιολογείται η ερώτηση στον αρμόδιο υπουργό: Who failed, Minister Efthimiou?

Ένσταση, κύριοι του ΑΣΕΠ!*

Κατέβηκαν από τη Θεσσαλονίκη στην Αθήνα για να πάρουν μέρος στο διαγωνισμό του ΑΣΕΠ για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Αντίθετα από όσα ίσχυαν για τους άλλους εκπαιδευτικούς, σε αυτά τα δεκαπέντε άτομα δεν προσφερόταν η δυνατότητα να εξεταστούν στη «συμπρωτεύουσα». Βλέπετε, οι διαγωνισμοί του ΑΣΕΠ έχουν ως βασική αρχή τις ισότιμες συνθήκες εξέτασης για όλους τους υποψηφίους -κι αυτές για τα «άτομα με ειδικές ανάγκες» τις εγγυάται μόνον η πρωτεύουσα.

Ας είναι. Ανάμεσά τους ο Παναγιώτης, η Λεμονιά και η Γεωργία. Τυφλοί, που επέλεξαν να εξεταστούν με προφορικές εξετάσεις. Δηλαδή, ακούνε τις ερωτήσεις, υπαγορεύουν τις απαντήσεις τους σε ένα μαγνητόφωνο και η κασέτα υπέχει την έννοια του «γραπτού».

Να λοιπόν ο Παναγιώτης μπροστά στους επιτηρητές του, έτοιμους να του διαβάσουν τις ίδιες ερωτήσεις με αυτές στις οποίες διαγωνίζονται οι χιλιάδες των υποψηφίων. «Παρακαλώ», λέει με την έναρξη του διαγωνισμού, «θέλω να χρησιμοποιήσω πρόχειρο, όπως κάνουν όλοι οι διαγωνιζόμενοι», και προτείνει ως «πρόχειρο» το φορητό υπολογιστή του που είναι εφοδιασμένος με το κατάλληλο πρόγραμμα ακρόασης. Αμηχανία στον ΑΣΕΠ -που συσκέπτεται και απορρίπτει το αίτημά του, αφού οι κανονισμοί προβλέπουν ότι μόνο χαρτί και στυλό μπορούν να χρησιμοποιηθούν για σημειώσεις στο πρόχειρο.

Από τα μάτια του Παναγιώτη περνούν σκηνές «ισότιμων συνθηκών» που βίωσε στο Πανεπιστήμιο. Όμως αυτή τη φορά δεν θα επιτρέψει στον εαυτό του να κλάψει για την αδικία. Οργή, είναι το συναίσθημα που τον συνεπαίρνει και δυναμώνει την απόφασή του να αγωνιστεί.

Τον καλούν να ακούει προσεκτικά την κάθε ερώτηση και να υπαγορεύει ευκρινώς την απάντησή του στο μαγνητόφωνο. «Ένσταση», φωνάζει ο Παναγιώτης, και απειλεί με προσφυγή στη δικαιοσύνη εάν δεν του δώσουν τη στοιχειώδη δυνατότητα να μπορεί να «ξαναδεί» τις αρχικές του απαντήσεις και να τις διορθώσει όπου χρειάζεται. Όπως ακριβώς συμβαίνει με τις χιλιάδες των συνυποψηφίων του που έχουν όραση. Αμηχανία στον ΑΣΕΠ –που συσκέπτεται και αποφασίζει ότι οι

---

* Δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα Η ΑΥΓΗ στις 15 Ιουνίου 2003

απαντήσεις μετά την πρώτη ανάγνωση των ερωτήσεων μπορούν να θεωρούνται προσωρινές και να οριστικοποιούνται μετά από μια δεύτερη ανάγνωση. Ο Παναγιώτης αναπνέει βαθιά. Δεν είναι ακριβώς ισότιμες οι συνθήκες διαγωνισμού που πέτυχε, αλλά είναι ένα μικρό βήμα προς τα εκεί.

Αργότερα, νοιώθει πάλι την οργή και το φόβο να τον πλημμυρίζει όταν σε μια άσκηση ζητείται η ερμηνεία μιας γραφικής παράστασης. Πώς να τη δει για να την ερμηνεύσει; Θα μπορούσε να είναι δοσμένη με τέτοιο τρόπο ώστε να την ψηλαφίσει. Θα μπορούσε να υπάρχει η κατάλληλη υποδομή –«μια μεμβράνη ελαστική στην οποία χαράζεται ακόμη και εκείνη τη στιγμή η γραφική παράσταση». Δεν υπάρχει όμως τίποτε. Κι ας κατέβηκαν από τη Θεσσαλονίκη ακριβώς εξαιτίας της υποδομής, που δήθεν θα εξασφάλιζε τις ισότιμες συνθήκες. «Γρήγορα», φωνάζει ο Παναγιώτης και αυτοσχεδιάζει. Δυο μολύβια για να φτιαχτούν οι συντεταγμένες. Δυο κομματάκια κιμωλία για να αναπαραστήσουν τα σημεία. Με τα χέρια του και τις υποδείξεις των επιτηρητών αποτυπώνει στο τραπέζι τη γραφική παράσταση. Τώρα είναι έτοιμη για να ψηλαφηθεί και να γίνει κατανοητή από ένα τυφλό.

Άλλη μια νίκη για τον Παναγιώτη. Όμως κάθε διεκδίκηση του αυτονόητου κλέβει χρόνο και η έλλειψη του χρόνου δημιουργεί πανικό. Πάλι από τα μάτια του περνούν παρόμοιες σκηνές. Όπως τότε στο Πανεπιστήμιο που με πρωτοφανή σκαιότητα και αναλγησία είχε απορριφθεί το αίτημά του να έχει δυο μέρες περισσότερο χρόνο για τη μελέτη κάποιων βιβλίων –αφού η μελέτη τους είχε ως προϋπόθεση την προηγούμενη καταγραφή τους σε μαγνητόφωνο από ανθρώπους που βλέπουν. Όμως, όχι! Δεν θα αφήσει τις εκατοντάδες περιπτώσεις κοινωνικής αδιαφορίας και αναλγησίας που βίωσε μέχρι σήμερα να θεμελιώσουν και να θρέψουν και πάλι τον αποκλεισμό. Συγκεντρώνεται στις οριστικές απαντήσεις. Αργότερα θα υπολογίσει σε ένα δεκαπέντε στα εκατό τις ερωτήσεις που έγινε δυνατόν να απαντηθούν σωστά μόνο χάρις στη δυνατότητα της δεύτερης ανάγνωσης.

Λίγο πιο πέρα διαγωνίζονται η Γεωργία και η Λεμονιά. Χωρίς τη δυνατότητα μιας δεύτερης ανάγνωσης. Συνεπώς, χωρίς τη δυνατότητα της σωστής απάντησης σε ένα ποσοστό του δεκαπέντε στα εκατό, όπως απέδειξε η περίπτωση του Παναγιώτη.

Πριν τρεις εβδομάδες βγήκαν τα αποτελέσματα. Ο Παναγιώτης 152^{ος} ανάμεσα στις περίπου πέντε χιλιάδες υποψηφίων. Η Λεμονιά και η Γεωργία «απέτυχαν» για λιγότερο από πέντε μονάδες.

Έτσι λένε οι πίνακες που ανακοινώθηκαν από τον ΑΣΕΠ. Όμως τόσο η κοινή λογική όσο και η επιστήμη της Παιδαγωγικής άλλο λένε: η Λεμονιά και η Γεωργία

παρεμποδίστηκαν και αποκλείστηκαν. Αυτή είναι η γλώσσα της αλήθειας. Που συγκρούεται με τη ρητορική του ΑΣΕΠ περί αξιοκρατίας. Ακόμη περισσότερο όμως συγκρούεται με τη ρητορική που βιώνουμε σε πολλές πανηγυρικές εκδηλώσεις αυτού του έτους. Έτος, που επίσημα είναι αφιερωμένο στην ολόπλευρη προσπάθεια καταπολέμησης του αποκλεισμού των αναπήρων.

Αυτές τις μέρες γίνονται δεκτές οι ενστάσεις για τα αποτελέσματα του ΑΣΕΠ. Δεν γνωρίζω εάν η Γεωργία και η Λεμονιά θα κάνουν ένσταση ενάντια στην κατάφορη αδικία. Πόσες ενστάσεις αντέχει να κάνει ένας άνθρωπος για να διεκδικήσει τα αυτονόητα; Δεν είναι απεριόριστη η υπομονή και, κυρίως, δεν είναι απεριόριστη η εμπιστοσύνη στην κοινωνία και στους θεσμούς της. Ακριβώς όμως γι αυτό το λόγο η ένσταση εκ μέρους της κοινωνίας είναι υποχρεωτική. Ένσταση, λοιπόν, κύριοι του ΑΣΕΠ!

Ο ΟΟΣΑ, ο ποιητής-δάσκαλος και η αστυνομία*

Πριν έξι χρόνια ο τότε υπουργός Παιδείας παρήγγειλε στον ΟΟΣΑ μια «Κριτική επισκόπηση του Ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος» και τη χρησιμοποίησε όπως και ο διάδοχός του ως βαρύ πυροβολικό στις αντιπαραθέσεις που ακολούθησαν. Γι αυτό ξαφνιάζει η εντελώς διαφορετική αντιμετώπιση της πρόσφατης έρευνας του ΟΟΣΑ που κατατάσσει τους μαθητές και τις μαθήτριες της Ελλάδας ανάμεσα στους τελευταίους στον κόσμο σε ό,τι αφορά τις ικανότητές τους να χρησιμοποιούν τις γνώσεις για να κατανοούν και να ερμηνεύουν φαινόμενα της καθημερινής τους ζωής. «Είναι προσανατολισμένη στα εκπαιδευτικά συστήματα των αγγλοσαξονικών χωρών» είπαν οι ιθύνοντες και θεώρησαν ότι ξεμπερδεψαν. Σε μεγάλο βαθμό έχουν δίκαιο με την εκτίμησή τους. Σημαίνει όμως αυτό ότι ειδικά ως προς αυτόν το στόχο η Ελλάδα αποσυνδέεται από την πορεία των άλλων χωρών και ότι επιλέγει άλλους, δικούς της, ιδιαίτερους, πατροπαράδοτους και ανάδελφους εκπαιδευτικούς στόχους; Κάποια πράγματα αυτό φαίνεται να δείχνουν.

Αυθόρμητα έρχεται στο νου η περίπτωση των δύο εκπαιδευτικών της Θεσσαλονίκης - ποιητής, μάλιστα, με σημαντικό και αναγνωρισμένο έργο ο ένας - που πριν ένα μήνα προπηλακίστηκαν διότι επιχείρησαν να διδάξουν όσα οι ίδιοι διδάχτηκαν σε επιμορφωτικά «ευρωπαϊκά σεμινάρια». Με τη βοήθεια της είδησης για την άδικη σύλληψη ενός μικρού αλβανού θέλησαν να διερευνήσουν με τους μαθητές και τις μαθήτριές τους το -θετικό- ρόλο της αστυνομίας στην κοινωνία και να αναδείξουν ορισμένες σημαντικές πτυχές της πολυπολιτισμικής συμβίωσης - με απώτερο στόχο την ανάπτυξη της ικανότητας των παιδιών να κατανοούν και να ερμηνεύουν φαινόμενα της καθημερινής τους ζωής. Επιχείρησαν δηλαδή να καλλιεργήσουν ικανότητες απολύτως απαραίτητες στο σημερινό κόσμο, τις οποίες, όπως έδειξε η έρευνα του ΟΟΣΑ, δεν διαθέτουν σε επαρκή βαθμό οι μαθητές και οι μαθήτριες της χώρας μας. Τυχερά, λοιπόν, τα παιδιά του συγκεκριμένου σχολείου, αφού οι δάσκαλοι και οι δασκάλες τους

---

* Δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα Η ΑΥΓΗ στις 16 Δεκεμβρίου 2001

διαθέτουν και γνώση και βούληση για να τα οδηγήσουν στην πρώτη σειρά στον κόσμο – από την τελευταία που κατέχουμε σήμερα..

Όμως ποιος είπε ότι «η πρώτη σειρά» στα εκπαιδευτικά πράγματα αποτελεί κοινό στόχο σε αυτή τη χώρα; Ποιος είπε, επίσης, ότι το εκπαιδευτικό έργο στα σχολεία μας πρέπει να το επιτελούν εκπαιδευτικοί μορφωμένοι, ανιδιοτελείς και ευαίσθητοι ως ποιητές;

Ξεσήκωσαν τον κόσμο όσοι υπερασπίζονται, από ιδεολογία ή από άγνοια, την τελευταία θέση της χώρας στα εκπαιδευτικά πράγματα. «Έξω από το σχολείο οι ύποπτες ευρωπαϊκές διδακτικές προσεγγίσεις. Κι αν οι εκπαιδευτικοί δεν εννοούν να καταλάβουν, τότε ας αναλάβουν οι αρμόδιοι να τους συνετίσουν». Και το έκαναν. Έτσι, την ώρα που η κυβέρνηση κατέθετε στεφάνι στο Πολυτεχνείο «τιμώντας τα οράματα μιας γενιάς», στο παραπάνω σχολείο εισέβαλαν δύο αστυνομικοί για να «διερευνήσουν, κατόπιν εντολής του στρατηγού, τι ακριβώς συμβαίνει». Παρανόμως, βέβαια, αλλά με όλη τη δύναμη μιας παράδοσης, που μερικοί θεωρήσαμε ότι τέλειωσε με την καθιέρωση του Πολυτεχνείου ως σχολικής γιορτής. Ήλθαν, είδαν, απήλθαν και κανένας μέχρι σήμερα δεν τους ζήτησε ευθύνες.

Ησυχία βασιλεύει πια στο σχολείο. Τα θρανία σε στρατιωτική παράταξη και οι εκπαιδευτικοί δημόσιοι υπάλληλοι και όχι ποιητές. Χρειάζεται πολύ μυαλό για να φανταστούμε ποια χώρα θα κατέχει την τελευταία θέση στην επόμενη έρευνα του ΟΟΣΑ που θα γίνει το 2006;

«Νεανικό κατόρθωμα»*

Την εισαγωγή στα ελληνικά σχολεία ενός νέου μαθήματος με το όνομα «Επιχειρηματικότητα και Οικονομικά Θέματα» ανακοίνωσε ο υπουργός Παιδείας. «Παράθυρο στον κόσμο των επιχειρήσεων» χαρακτήρισε το νέο μάθημα με ιδιαίτερη ικανοποίηση ο πρόεδρος του Συνδέσμου Ελληνικών Βιομηχανιών. Όποιος θεωρεί ότι πρόκειται για ένα συνηθισμένο γεγονός, κάνει λάθος.

Το ιδιαίτερο στοιχείο είναι ότι το νέο μάθημα εισάγεται στο δημόσιο σχολείο μετά από αίτημα του Συνδέσμου Ελληνικών Βιομηχανιών και «στηρίζεται στο υλικό και την τεχνογνωσία του Junior Achievement International», όπως τόνισε ο πρόεδρος του ΣΕΒ. Δηλαδή, οι στόχοι, το περιεχόμενο, και οι μέθοδοι διδασκαλίας, που πάντοτε ζηλότυπα διατηρούνται στην αποκλειστική αρμοδιότητα του υπουργείου, στην περίπτωση αυτή εκχωρούνται σε οργανώσεις εκτός σχολείου. Συμπληρώνω ότι και οι «δάσκαλοι» του μαθήματος δεν θα προέρχονται από το χώρο της εκπαίδευσης αλλά θα είναι εθελοντές από τον κόσμο των επιχειρήσεων (εάν όλα εφαρμοστούν όπως προβλέπει το Junior Achievement).

Τι συμβαίνει; Μήπως το Υπουργείο Παιδείας αποφάσισε να πραγματοποιήσει ένα άνοιγμα του σχολείου στην κοινωνία; Δυστυχώς, όχι. Είναι μόνο μια τυπική ιστορία του τρόπου με τον οποίο προωθείται στη χώρα μας η ιδεολογία της αγοράς. Ας τη δούμε.

Το «Νεανικό Κατόρθωμα», όπως πρόχειρα μεταφράζω το Junior Achievement μια και δεν το μετέφρασαν δόκιμα οι εισαγωγείς του, είναι μια οργάνωση που ιδρύθηκε το 1919 από το βιομήχανο Horace Moses στις ΗΠΑ. Στόχος της, η εξοικείωση των μαθητών με την οικονομία της ελεύθερης αγοράς, διότι ο άνθρωπος, για τον Horace Moses, πρέπει να γαλουχείται με τους κανόνες της. Πολύ αργότερα, στα μέσα της δεκαετίας του 1950 το «Νεανικό Κατόρθωμα» συνοδεύοντας τη υπερδύναμη στην αποστολή σωτηρίας του κόσμου από τις δυνάμεις του κακού πέρασε τα σύνορα των ΗΠΑ και εξαπλώθηκε σε πολλές

---

* Δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα Η ΑΥΓΗ στις 23 Φεβρουαρίου 2002

χώρες. «Διεθνές» πια το «Νεανικό Κατόρθωμα» και με χορηγούς όλες τις γνωστές πολυεθνικές εταιρείες ανέλαβε να εξοικειώσει τους μαθητές και τις μαθήτριες με το επιχειρηματικό πνεύμα και τη φιλοσοφία λειτουργίας των επιχειρήσεων– στην ουσία να υποβάλει στους νέους την άποψη ότι η επιτυχία των ανθρώπων στη ζωή ταυτίζεται με την επιχειρηματική επιτυχία και η αποτυχία με την ανικανότητα τους να αναδειχθούν σε επιτυχημένους επιχειρηματίες. Είναι, συνεπώς, κατανοητή η συμμετοχή των πολυεθνικών εταιρειών στη χρηματοδότηση των δραστηριοτήτων της οργάνωσης σε όλο τον κόσμο. «Αυτή η επιδεικτική υποστήριξη αποτελεί απόδειξη της εμπιστοσύνης που τρέφουν οι επιχειρήσεις στο Νεανικό Κατόρθωμα» υπερηφανεύεται χαρακτηριστικά το παράρτημα της οργάνωσης στον Καναδά. Και για τον ίδιο ακριβώς λόγο συγχαίρει την οργάνωση ο δεξιός πρωθυπουργός της Αυστραλίας.

Πράγματι, η αποκλειστική χρηματοδότηση από τις επιχειρήσεις και τους συνδέσμους των εργοδοτών είναι ένα χαρακτηριστικό γνώρισμα του «Νεανικού Κατορθώματος» σε όλο τον κόσμο –εκτός από την Ελλάδα. Εδώ, η επιχειρηματικότητα του ΣΕΒ, οδηγεί σε νέες πηγές: στα ταμεία του κράτους. Γιατί αλήθεια, να ξοδέψουν έστω και ένα ευρώ από τα δικά τους όταν το υπουργείο Παιδείας, μοναδικό στον κόσμο, είναι πρόθυμο να τους παραχωρήσει τα πάντα για την επιτυχία της ιδεολογικής τους εκστρατείας;

Στον παράδεισο των θατσερικών πανεπιστημίων⁵

Τις τελευταίες ημέρες οι εφημερίδες γέμισαν και πάλι με διαφημίσεις βρετανικών πανεπιστημίων. Να προσελκύουν παιδιά και γονείς σε εκπαιδευτικούς παραδείσους που δεν άνοιξαν οι πανελλήνιες εξετάσεις ή δεν προσφέρουν τα ελληνικά πανεπιστήμια.

Μέχρι σήμερα το γεγονός της μαζικής μετανάστευσης προς τα βρετανικά πανεπιστήμια καταγράφεται μόνο ως τεράστια απώλεια χρήματος - για τη χώρα και τις οικογένειες. Αντίθετα ανύπαρκτη είναι η πληροφόρηση για την πραγματικότητα της ποιότητας σπουδών και της ζωής των φοιτητών και των φοιτητριών σε πολλά βρετανικά «ανωτατοποιημένα» από την κυρία Θάτσερ- ιδρύματα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Όμως αποτελεί πολύ σημαντικό φαινόμενο που χρήζει προσοχής και συστηματικής αντιμετώπισης.

Στην κοινή γνώμη η εικόνα των βρετανικών ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ταυτίζεται με τα γνωστά παραδοσιακά πανεπιστήμια. Με κύρια χαρακτηριστικά την επιστημονική πληρότητα των διδασκόντων, τη σαφήνεια του αναλυτικού προγράμματος, την προσωπική καθοδήγηση των φοιτητών και φοιτητριών και, τέλος, την έγκυρη αξιολόγηση.

Τα παραπάνω ισχύουν ακόμη και σήμερα σε μεγάλο βαθμό στα παραδοσιακά πανεπιστήμια. Η πραγματικότητα που συναντά όμως η πλειοψηφία των ελλήνων φοιτητών και των ελληνίδων φοιτητριών στα υπόλοιπα είναι εντελώς διαφορετική σε όλους τους τομείς..

Είχα την ευκαιρία να αποκτήσω εμμέσως αλλά από πολύ κοντά σχετική εμπειρία.. Η κατάσταση συχνά είναι τραγική: Απίστευτη προχειρότητα στη διδασκαλία, αποκάλυπτη ρατσιστική συμπεριφορά των διδασκόντων απέναντι στους αλλοδαπούς φοιτητές και στις αλλοδαπές φοιτήτριες, ανύπαρκτη καθοδήγηση και, κυρίως, αδιανόητη αυθαιρεσία στην αξιολόγηση.

---

⁵ Δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα Η ΑΥΓΗ στις 27 Σεπτεμβρίου 2001

Με ξάφνιασε το γεγονός, ότι όταν άρχισα να μιλώ για τις εμπειρίες μου αυτές διαπίστωνα γρήγορα ότι ήταν άπειροι οι άνθρωποι που είχαν να διηγηθούν αντίστοιχες και πολύ χειρότερες περιπτώσεις. Αποδεικνύεται ότι αυτό που φαντάζει στον καθένα μας ως προσωπική ιδιαίτερη περίπτωση, είναι στην πραγματικότητα ο κανόνας.

Πράγματι, η αυθαιρεσία στην αξιολόγηση δεν είναι καθόλου τυχαία. Αντίθετα, φαίνεται να ακολουθεί τους κανόνες της αγοράς. Στόχος είναι να παραμείνουν οι φοιτητές όσο το δυνατόν περισσότερο χρόνο στο πανεπιστήμιο. Διότι το ύψος του προϋπολογισμού ενός πανεπιστημίου εξαρτάται από τον αριθμό των φοιτητών/-τριών –δηλαδή από τα δίδακτρα που καταβάλλονται με άμεσο ή έμμεσο τρόπο.

Σε όλη αυτή την ιστορία υπάρχει μια ιδιαίτερα τραγική πλευρά που αφορά τις σχέσεις των παιδιών με τους γονείς τους. Οι γονείς στην Ελλάδα αποκτούν την εντύπωση ότι είναι τα παιδιά τους εκείνα που ευθύνονται για την «αποτυχία» και την οικονομικά δυσβάστακτη επιμήκυνση των σπουδών – και ανάλογη είναι η αντίδρασή τους. Τα παιδιά με τη σειρά τους αρχίζουν να αμφιβάλουν είτε για τον εαυτό τους είτε για την ικανότητα και την προθυμία των γονιών τους να κατανοήσουν την αλήθεια και να προσφέρουν την αναγκαία συμπαράσταση. Οι σχέσεις που δημιουργούνται ταλανίζουν τις οικογένειες -ιδιαίτερα όταν οι σπουδές χρηματοδοτούνται από το υστέρημα των γονιών

Πρόκειται για ένα φαύλο κύκλο που αφορά χιλιάδες οικογένειες και έχει αφετηρία την παγίδευση γονιών και παιδιών στο μύθο του βρετανικού πανεπιστημίου. Ας είναι σαφές: Άλλα τα «παραδοσιακά» βρετανικά πανεπιστήμια και άλλα τα θατσερικής έμπνευσης «πανεπιστήμια-επιχειρήσεις». Τα τελευταία αποκτώντας το δικαίωμα να απονέμουν ισότιμα πτυχία φαίνεται ότι το μόνο για το οποίο ενδιαφέρονται είναι να προσφέρουν όσο το δυνατόν φτηνότερες γνώσεις σε όσο το δυνατόν υψηλότερη τιμή.

Είναι προφανές ότι ο φαύλος κύκλος πρέπει και μπορεί να σπάσει με συντονισμένη αντίδραση. Δεν χαρακτηρίζουν στη νεοφιλελεύθερη ρητορεία. την πανεπιστημιακή γνώση ως εμπόρευμα; Εε, ας φροντίσουμε εμείς για την αγωγή του καταναλωτή. Γρήγορα και με δυναμικό τρόπο- μια και αφορά όχι απλώς το μέλλον των παιδιών αλλά ήδη την υγεία τους σήμερα.